

UPPSALA
UNIVERSITET

UPPSALA UNIVERSITET

Teologiska institutionen

Tros- och livsåskådningsvetenskap C, 15 hp

Vårterminen 2018

Handledare: Simon Henriksson

Examinator: Ulf Zackariasson

”Harry är det bästa hoppet vi har. Lita på honom.”

---

*En studie av livsåskådningens gestaltning i ungdomslitteratur med
särskild inriktning på Gudsbildens gestaltning i Harry Potter och
dödsrelikerna.*

Elizaveta Komarova Lindgren
e.komarovalindgren@gmail.com

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Förförståelse.....	1
1.2 Syfte.....	2
1.3 Frågeställning	2
1.4 Metod och material.....	2
1.4.1 Material.....	3
1.4.2 Narrativanalytisk metod	3
1.5 Disposition	5
1.6 Tidigare forskning.....	6
1.6.1 <i>Looking for God in Harry Potter</i>	6
1.6.2 <i>The Life, Death and Resurrection of Harry Potter</i>	7
2. Bakgrund	8
2.1 Livsåskådningsbegreppet i relation till skönlitteratur	8
2.2 Definition av begreppet Gudsbild	11
3. Undersökning	14
3.1 Böckerna om Harry Potter	14
3.2 Harry Potter och dödsrelikerna.....	15
3.2.1 <i>Godric's Hollow</i>	15
3.2.2 <i>Sagan om de tre bröderna</i>	16
3.2.3 <i>Död och uppståndelse</i>	16
4. Slutdiskussion	17
4.1 Analys och resultat	17
4.2 Slutsats.....	20
Litteraturlista	22

1. Inledning

Jag har vuxit upp i en värld där J. K. Rowlings berättelser om Harry Potter ständigt har varit närvarande, man kan säga att jag tillhör Potter-generationen. Harry Potter böckerna har lästs i hela världen och räknas till en av de mest sålda bokserierna i världen. Böckerna har inte bara varit som vanliga böcker utan som jag precis nämnde så finns det en hel generation av barn och ungdomar som vuxit upp i takt med böckerna och filmerna som släppts. Denna generation har inte bara växt upp med Harry Potter och hans värld, utan också i ett samhälle där sekulariseringen varit och är ett faktum. Det som blir intressant för mig är att trots denna sekularism så förmedlas en religiös livsåskådningsaspekt till barn och ungdomar genom J. K. Rowlings böcker. En tro, hos Harry Potter om att besegra det onda, och en tro hos alla trollkarlar och häxor som litar på Harry. För mig blir denna aspekt extra spännande att undersöka eftersom intresset för skönlitteratur nästan är lika stort som intresset för teologi. Därför vill jag söka svar kring vilka livsåskådningsfrågor som aktualiseras i berättelsen om Harry Potter, och kommer att begränsa min undersökning till den sista boken av J. K. Rowling *Harry Potter och dödsrelikerna*.

1.1 Förförståelse

Jag själv är inte uppvuxen i ett kyrkligt sammanhang utan började min kyrkliga resa i samband med min konfirmation. Jag har sen 6 år tillbaka varit en aktiv medlem i Svenska kyrkan och det är där min grund för Gudsbild och kristendom växt fram och finns än idag. Harry Potter – serien har varit en del av min uppväxt och jag har läst alla böcker flera gånger samt sett de filmer som baserats på böckerna ett flertal gånger.

Att i fantasy litteratur som är riktad till ungdomar kunna utläsa kristen symbolik och mening blir för mig intressant då både litteratur och livsåskådningar ofta kan vara meningsskapande i människors liv. Första gången jag läste *Harry Potter och dödsrelikerna* som teologistudent började jag dra kopplingar mellan den Gudsbild som jag fått genom mitt kyrkliga sammanhang och de olika karaktärerna i boken. Dessa kopplingar hade tidigare inte funnits i mitt möte med böckerna om *Harry*

Potter, utan var något som påverkades av mina kunskaper som jag fått genom mina teologistudier. I mötet med texten som teologistudent blev det tydligt att förståelsen påverkas av sammanhanget jag som läsare är i. Detta kan både ses som en begränsning på så sätt att det inte går att konkret säga vart sanningen i texten finns, eftersom innehållet utläses på olika sätt beroende på sammanhang, men även en möjlighet då de olika sammanhangen öppnar upp för olika tolkningar.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att analysera J. K. Rowlings bok *Harry Potter och dödsrelikerna* utifrån ett livsåskådningsperspektiv. Vidare vill jag visa på att livsåskådning har sin plats även i fantasy litteratur då detta forskningsfält enligt mig upplevs som mindre beforskat i en svensk kontext.

Jag vill mena att litteratur i fantasygenren mycket väl kan vara förankrad i en livsåskådningsbakgrund och att det är aktuellt att genom ungdomslitteratur lyfta fram livsåskådningsforskning. Jag vill därmed med denna uppsats bidra till att rikta fokus mot ungdomslitteratur, samt ta fasta på hur livsåskådnings tematik kan komma till uttryck i ungdomslitteratur och fantasy litteratur.

1.3 Frågeställning

I min uppsats kommer jag att söka efter svar kring vilka livsåskådningsfrågor som aktualiseras i J. K. Rowlings bok *Harry Potter och dödsrelikerna*. Jag kommer särskilt att avgränsa mig till hur Guds bilden kommer till uttryck i boken.

1.4 Metod och material

I denna uppsats kommer jag att göra ett litteraturstudium av den svenska översättningen av *Harry Potter och dödsrelikerna*. I min undersökning kommer jag att använda mig av en narrativanalytisk metod och med hjälp av denna metod söka visa på Guds bildens gestaltning i boken. Jag kommer att välja ut delar av boken som jag sedan analyserar på djupet. Givetvis kommer det stora narrativet att vara en del av analysen, men fokus kommer att läggas på dem delar av boken som jag väljer ut att analysera.

1.4.1 Material

Som mitt huvudmaterial kommer jag i denna uppsats att använda mig av J. K. Rowlings *Harry Potter och dödsrelikerna*. Jag väljer att begränsa uppsatsen till en av de sju böckerna i serien om Harry Potter då det annars blir ett alldeles för brett arbetsområde för denna typ av uppsats, detta då de sju böckerna tillsammans är på 4,500 sidor i den svenska översättningen.

I serien om Harry Potter ingår följande böcker:

Harry Potter och De vises sten (1999)

Harry Potter och Hemligheternas kammare (2000)

Harry Potter och Fången från Azkaban (2001)

Harry Potter och Den flammande bägaren (2001)

Harry Potter och Fenixorden (2004)

Harry Potter och Halvblodsprinsen (2005)

Harry Potter och Dödsrelikerna (2007)

Jag väljer att i min uppsats behandla J. K. Rowlings *Harry Potter och dödsrelikerna* som mitt huvudmaterial då det är en bok som avslutar hela serien men också för att man i den sista boken får en tydlig skildring mellan gott och ont, och genom denna skildring vill jag se hur Gudsbilden gestaltas. Jag tror att den sista boken summerar hela berättelsen om Harry Potter och därför även skildrar en Gudsbild tydligare än resterande böcker ur serien. Jag har valt ut tre delar i den sista boken som jag ämnar analysera och använda som grund i denna uppsats. Genom att avgränsa mig till ett mindre narrativ får jag möjligheten att arbeta djupgående med texten och samtidigt arbeta fram en saklig analys som är relevant till mitt syfte.

1.4.2 Narrativanalytisk metod

I denna uppsats har jag tänkt använda den narrativanalytiska metoden för att analysera mitt material. Denna metod kommer att rikta fokus på texten i sig själv, och metoden kommer även att få vara en del av min teori eftersom en narrativ infallsvinkel på texten också behandlar den syn som finns på texten samt textens ställning.

Den narrativa metoden är egentligen ett samlingsnamn för ett flertal metoder och angreppssätt som går att tillämpa vid litterära studier, likaså kan begreppet narrativ definieras på olika sätt. Narrativ kan vara både ett analysobjekt och en analysmetod.¹ Den narrativa teorin är också en samling av stor begreppslig mångfald och förståelse, och beskrivs av Robertson som en låda som står till forskarens förfogande.² Narrativet i denna uppsats blir mitt analysobjekt, även om jag kommer att låta de olika definitionerna av narrativ att samverka.

I detta avsnitt avser jag att skriva fram min förståelse av den narrativa metoden, min förståelse liknar den förståelse som Essunger har i sin avhandling.³ Eftersom jag väljer att arbeta med en del av en större berättelse är det viktigt att tydliggöra att berättelsen i sin helhet är en samling av flera mindre narrativ. Det stora narrativet är hela det skönlitterära verket som utgörs av sju böcker, som sedan är indelat i sju olika men sammanhängande berättelser och slutligen går det att i varje bok hitta flertalet mindre berättelser som utgör egna narrativ. Trots att jag bara väljer att fördjupa mig kring en av dessa sju böcker så får man inte glömma bort att den bok som behandlas i denna uppsats är en del av ett större narrativ.

Den litterära texten blir min utgångspunkt och jag anser att det behöver finnas en interaktion mellan min studie av texten och texten själv, precis som Essunger anser. Likaså ansluter jag mig till att texten inte är möjlig att pressa in i en tolkningsmall, vilket blir en teoretisk utgångspunkt för mitt arbete med texten.⁴ Jag kommer att studera den enskilda texten och inte textens uppbyggnad eller form, vilket gör att min studie av texten kommer vara illustrativ.

För mig blir det viktigt att komma ihåg att en text är levande och kan uppfattas på olika sätt vid olika läsningstillfällen. Hur jag ser på texten påverkas av vad jag har

---

¹ Robertson, "Narrativanalys" I: Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red), Lund: Studentlitteratur, 2005, s. 221.

² Ibid, s. 223.

³ Essunger, Maria, *Kärlekens möjlighet*, 2005.

⁴ Essunger, 2005, s. 29.

med mig när jag arbetar med texten. Essunger skriver att betydelsen av ett verk inte är detsamma som skaparens syfte med verket, vilket jag anser är ett tydligt exempel på att en text är levande, eftersom förståelsen och tolkningen för texten skapas när läsaren får möta texten. Vidare talar Essunger om att författaren och läsaren inte har samma utgångspunkt vid mötet med texten och att författarens egentliga intentioner förblir dolda för läsaren.⁵

Essunger menar att litteratur kan hjälpa människor att förstå och tolka deras omgivning. Jag tenderar att hålla med Essunger och anser att mitt sätt att se på texten överensstämmer med det narrativa ramverket. Jag har i mitt arbete valt att inte gå in närmre på berättelsernas skapande eller på författaren utan endast fokusera på texten i sin helhet, vilket också ger mig en större tolkningsfrihet i mitt möte med berättelsen.⁶

Mitt arbete kommer utgå från texten som ett narrativ där jag sedan arbetar mig utåt.⁷ Jag kommer söka att identifiera Gudsbildens gestaltning i berättelsen genom att välja ut delar av berättelsen för min analys, alltså arbeta med det lilla narrativet i texten. Genom att bara välja ut delar av texten att analysera kommer jag kunna gå djupare in på min analys och vara mer objektiv.

1.5 Disposition

I första delen, som utgör uppsatsens bakgrund, redogör jag för livsåskådningsbegreppet i förhållande till skönlitteratur. Jag kommer också att ge en definition av vad en Gudsbild är utifrån ett mer allmänt kristet perspektiv. I undersökningen redogör jag kortfattat för handlingen i Harry Potter-böckerna för att sedan gå mer in på den handling som utspelar sig i *Harry Potter och dödsrelikerna*. Slutligen redogör jag för den analys av boken som framkommit men också för uppsatsens resultat och slutsats.

---

⁵ Essunger, s. 20-21.

⁶ Essunger, s. 3ff.

⁷ Robertson, s. 236.

1.6 Tidigare forskning

När det kommer till forskning kring litteratur och livsåskådning går det att hitta en hel del. Jag upplever ämnet som väldigt brett både i internationell men också i svensk kontext. Ett exempel på forskning som bedrivits kring litteratur och livsåskådning går att finna hos Maria Essunger i hennes avhandling *Kärlekens möjlighet* men också i många av Carl Reinhold Bråkenhielms böcker. Jag väljer att i denna uppsats titta närmre på *Att fånga världen i ord* av Carl Reinhold Bråkenhielm och Torsten Pettersson, men även på Maria Essungers artikel ”*Litteratur och livsåskådningsfrågor – om den meningsskapande döden*” i *Livet enligt människan*.

Jag har inte kunnat hitta någon forskning som specificerar sig på att undersöka livsåskådningstematik i ungdomslitteratur, om än mindre på ungdomslitteratur med fantasygenren som utgångspunkt. När jag gjort eftersökningar i det svenska forskningsfältet kring Harry Potter i allmänhet, finner jag ett begränsat forskningsfält, och avgränsar jag det ytterligare och inriktar mig på livsåskådning som utgångspunkt så hittar jag inte någon relevant forskning till ämnet.

Ämnet Harry Potter är väldigt brett och det finns många olika forskningsvinklar i litteraturen i relation till såväl böckerna och filmerna. Det finns exempelvis tidigare forskning som bedriver frågan om Guds gestaltning i alla böckerna om Harry Potter, men ingen jag hittat har avgränsat sig till den sista boken i serien. Den forskning jag hittat som har ett sökande efter Gud i J. K. Rowlings berättelser om Harry Potter, är John Granger som i sin bok *Looking for God in Harry Potter* belyser hela bokserien kring Harry Potter. En annan forskning som jag funnit i fältet kring religion och Harry Potter är John Killingers bok *The Life, Death and Resurrection of Harry Potter*.

1.6.1 Looking for God in Harry Potter

I *Looking for God in Harry Potter* redogör Granger för hans analys av J. K. Rowlings serie om Harry Potter och de olika kristna aspekterna som Granger kan hitta i böckerna. Granger vill i sin bok visa på olika kristna aspekter som går att finna i böckerna om Harry Potter. Han letar exempelvis efter en kristen mening bakom karaktärernas namn, eller tittar på symbolerna i Harrys värld och jämför dessa med den kristna symbolik som finns. Granger bedriver en forskning för att kunna dra

paralleller mellan den kristna livsåskådningen och Harry Potters liv, men också för att ge en aspekt av intresse för kristendom genom skönlitteratur.

1.6.2 The Life, Death and Resurrection of Harry Potter

I *The Life, Death and Resurrection of Harry Potter* talar Killinger om Harry Potters liv parallellt med kristendomens bild av Fader, Son och Ande. Killinger beskriver Potter som Jesus som har lärjungar, som människor väljer att tro på och väljer att följa. Vidare talar Killinger om Dumbledore som Fadern, som en allsmäktig Gud, och drar paralleller mellan verser i Bibeln och sådant som sägs i böckerna om Harry Potter. Killinger skildrar Voldemort som djävulen och talar slutligen om en uppståndelse som inte alls är för olik den kristna skildringen av Kristi liv.

Jag tror att Killingers bok är den bok som kommer vara mest behjälplig för mig i mitt arbete med J. K. Rowlings *Harry Potter och dödsrelikerna*, då Killinger, även om han har sin utgångspunkt i ett mer bibelvetenskapligt ämne, bedriver en forskning med en tydligare livsåskådningsaspekt än Granger.

Den sista ämnesrelevanta forskningen finns i David Baggetts bok *Harry Potter and philosophy: if Aristotle ran Hogwarts* som jag väljer att inte behandla i denna uppsats, eftersom den boken mer syftar på filosofiskt inriktad undersökning av livsåskådning medan jag väljer att ha min utgångspunkt i en teologiskt inriktad undersökning av livsåskådning.

2. Bakgrund

I detta avsnitt redogör jag för livsåskådningsbegreppet i relation till skönlitteratur med utgångspunkt hos Bråkenhielm och Essunger. Vidare definierar jag vad en Gudsbild kan vara och vilken förhållning jag kommer ha i min undersökning av *Harry Potter och dödsrelikerna*.

2.1 Livsåskådningsbegreppet i relation till skönlitteratur

Livsaskådning är ett begrepp som går att stöta på i alla möjliga sammanhang. Det är dock vanligast att livsåskådning får ta plats i litteratur, då de tankar som brukar förekomma hos människor är i behov av att uttryckas i en litterär gestaltning. Vidare är livsåskådning ett teoretiskt begrepp som ger oss en översiktlig bild av människans relation till världen samt visar på en grundhållning inom flera olika sammanhang, exempelvis filosofi, religion, politik, litteratur och olika typer av konstverk.

En livsåskådning är ett systematiserat svar som människor ger när de får frågor kring livets mening och andra existentiella frågor. Bråkenhielm nämner Anders Jeffner, en teolog som analyserat och arbetat mycket med livsåskådningsfrågor. I en av Jeffners analyser har han kommit fram till att det finns ett samspel mellan grundläggande värderingar hos en människa, människans upplevelse av livet och världen samt de teorier som människor har kring sin existens. Dessa bildar tillsammans det begrepp vi väljer att benämna som livsåskådning, och mer eller mindre vad som definierar begreppet livsåskådning enligt Jeffner.

Livsaskådnings innebörd beskrivs av Bråkenhielm som sanningar om livet och sanningar mot livet. Sanningar mot livet menar han är det som oftast hittas i skönlitteratur, och dessa visar på möjligheten att språkligt ha möjlighet uttrycka sådant som är svårt eller jobbigt. Sanningar om livet åsyftar snarare sådant som syftar till en korrespondens mellan trosuppfattning och den yttre världen, sanningar om livet utgår således från en korrespondensteori om sanning.⁸

---

⁸ Bråkenhielm, Carl-Reinhold, 2003, *Att fånga världen i ord: litteratur och livsåskådning: teoretiska perspektiv*, s. 25-26.

Bråkenhielm menar att begreppet livsåskådning kan delas upp för att man ska kunna få en större förståelse för begreppets innebörd. För att förklara vad det centrala i begreppet är, använder Bråkenhielm ett citat från Hedenius; ”känslan av inre överblick över livssammanhanget”. Alltså att livsåskådning innebär en överblick över livets sammanhang. Bråkenhielm förklarar begreppet som något begränsat och menar att begreppet till viss mån är kopplat till moraliska ideal. Bråkenhielm talar sedan om begreppet skönlitteratur och menar att förståelsen av skönlitteratur och berättarteknik samt stil är avgörande för människans förståelse av skönlitteratur.⁹

I *Livet enligt människan* skriver Maria Essunger en artikel om relationen mellan litteratur och livsåskådningsfrågor. Essunger talar om skönlitteratur som berättande texter i olika former men väljer även att problematisera begreppet skönlitteratur och visar på olika sätt som skönlitteratur kan formges i. Det finns enligt Essunger många perspektiv på skönlitteratur och dessa perspektiv kan allt oftare öppna upp för nya resonemang och frågor. Essunger menar att det är viktigt att ha klart för sig vilken genre det skönlitterära verk man arbetar med tillhör och även låta genren vara en del av analysen. Vid arbete med skönlitterära texter utifrån en livsåskådningsaspekt bör vi komma ihåg att en text inte alltid ställer de frågor som kan vara relevanta vid livsåskådningsforskning, utan de texter som ställer dessa frågor till läsaren väljer Essunger att benämna som existentiella arenor. Existentiella arenor dyker upp i den litteratur som skapar en reflektionsmässig tanke kring livsåskådningsfrågor och inte ger rum för andra tankar eller reflektioner hos läsaren, alltså är en existentiell arena utmanande för läsarens tankar när det kommer till just livsåskådningsbaserade frågor.¹⁰

När Essunger talar om livsåskådningar så ser hon på dem som något som präglas av sitt sammanhang och förändras ständigt. En livsåskådning är oftast beroende av varje enskild människas livssituation och ses därför inte heller som enformig, utan varje livsåskådning och tankar kring den är unik.

En livsåskådning som är välfungerande, menar Essunger, har ett självkritiskt och kreativt förhållningssätt till de värderingar och föreställningar som en människas liv

---

⁹ Ibid, s. 29-30.

¹⁰ Essunger, 2005, s. 66-67.

präglas av. Samtidigt ger denna välfungerande livsåskådning rum för fler synsätt och värderingar som tillsammans kan förändra en människas förståelse av verkligheten. Allt människor gör påverkar de livsåskådningar som präglar deras liv.¹¹

Livsåskådningar har en given plats i litteraturen eftersom en människas tankar inte begränsas vid vardagen och verkligheten utan får snarare en möjlighet att vara fria och skapa ett samband mellan verklighet och den fiktion som finns i litteratur, menar Essunger. I konstnärliga upplevelser så som läsning av skönlitteratur får den mänskliga tanken möjligheten att förhålla sig till sådant som kan vara helt främmande och samtidigt får tanken skapa nya erfarenheter och insikter hos människan. Varje människa har ett livsbagage som präglar den världsbild den människan har och vid en interaktion med utmanande och främmande skönlitterära texter där människans tanke får ta del av ett annat liv och annan miljö, så får tanken en möjlighet att göra nytolkningar av de erfarenheter som människan har i sitt livsbagage. Med andra ord så är det bra för människan att läsa litteratur utifrån en livsåskådningsaspekt för att kunna skapa sig fler erfarenheter och större förståelse för annat än det liv som man själv lever.¹²

Jag tänker att den definition som ges av livsåskådningsbegreppet av Hedenius och som Bråkenhielm använder sig av är en bra startpunkt i arbetet med skönlitterära texter. Jag tänker också att Essungers utgångspunkt har en viktig roll i sambandet mellan livsåskådning och skönlitteratur eftersom en människa får utmana sina tankar och se utanför ramarna med livsåskådning som grund.

Jag kommer i mitt arbete förhålla mig till den definition som Bråkenhielm använder sig av men också ha Essungers definition i åtanke och inte begränsa mitt arbete utifrån mina erfarenheter utan låta det vara fritt för att ge möjlighet till nya infallsvinklar i läsningen och arbetet med de livsåskådningsfrågorna i *Harry Potter och Dödsrelikerna* som blir aktuella i läsningen. Dessutom kommer jag i denna studie att särskilt rikta in mig på ungdomslitteratur med fantasy som genre, vilket blir mitt egna bidrag till livsåskådningsforskning i förhållande till litteratur.

---

¹¹ Ibid, s. 68-69.

¹² Ibid, s. 70-72.

2.2 Definition av begreppet Gudsbild

En Gudsbild kan definieras på olika sätt beroende på vem man frågar och vilken religiös utgångspunkt den människan har. Jag väljer att redogöra för den mer allmänna Guds bilden som finns inom kristendomen, eftersom jag tycker mig se en kristen tematik i materialet jag arbetar med. Däremot kommer den definition som jag framställer präglas av min svenskkyrkliga bakgrund och därför kommer jag låta det stå till grund för den definition som blir framträdande i denna uppsats.

Inom de tre största världsreligionerna ses Gud som allsmäktig och oberoende från andra varelser, medan allt liv i världen är beroende av Gud och hans makt. Inom Islam och Judendom så ses Gud som en enda, medan Kristendomen väljer att definiera Gud som treenig, det vill säga en Gud som på samma gång är Fader, Son och Ande. Likaså ser Kristendomen inkarnationen, det vill säga läran om Guds människoblivande i Jesus, som ett tecken på Guds kärlek till skapelsen, medan de andra två religionerna inte har samma bild av inkarnationen.¹³

Det finns heller ingen lära som är specifikt utvecklad för den treeniga uppfattningen av Gud men däremot så hittas antydning på en treenighet i Bibeln, bland annat i dopbefallningen;

”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn.”¹⁴

Bråkenhielm skriver om teismens Guds bild, där han beskriver den klassiska kyrkolärens uppdelning av Gud. Den första delen handlade om en enda Gud och den andra delen handlade om en treenig Gud. Gud har genom tiderna fått olika definitioner tillskrivna och den teistiska tron på Gud utgår från att det finns ett flertal egenskaper som skapar en Guds bild hos människor. Bråkenhielm menar dock att dessa egenskaper, exempelvis att Gud är allsmäktig, allvetande och allgod, bör

---

¹³ Bråkenhielm, Carl-Reinhold, 2009, *Verklighetsbilder*, s. 117.

¹⁴ Bibeln, 2013, Matteusevangeliet 28:19.

definieras som indirekta beskrivningar av Gud eftersom vi omöjligt kan veta vad som är en sann definition av Gud.¹⁵

Inom den allmänna kristendomen enades man om en treenig Gud på det Nicenska konciliet år 325, där man diskuterade huruvida Jesus hade två naturer, en mänsklig och en gudomlig.¹⁶ Eftersom Jesus sades ha dessa två naturer blev han en del av treenigheten som Guds son. I samband med detta koncilium formulerades den Nicenska trosbekännelsen som sedan ligger till grund för den Apostoliska trosbekännelsen.¹⁷

Så som jag förstår den kristna Gudsbilden så handlar den bilden om en treenig Gud och hans outgrundliga väsen, alltså hur människor ser Gud och hur Gud uppenbarar sig för oss. Svenska kyrkan beskriver treenighet enligt följande;

”Man brukar då säga att Gud uppenbarar sig som Skaparen, eller Fadern, som inte kan ses eller som vi ens kan komma i närheten av. Dessutom uppenbarar sig Gud i Människan Jesus från Nasaret, som i koppling till begreppet Fadern då kallas Sonen. Detta är ett sätt för den Osynlige att bli sedd, och ett sätt för den helt igenom Annorlunda att bli igenkänd och förstådd. För det tredje uppenbarar sig Gud som den heliga Anden. Dessa tre är alla Gud. Gud är bara en, men kan mötas i tre olika personer.”¹⁸

Jag väljer att i denna uppsats förhålla mig till det försök till definition som Svenska kyrkan har på sin hemsida. Utifrån denna treeniga Gudsbild kommer jag att redogöra för det uttryck för en treenig Gud som jag kan finna i J. K. Rowlings *Harry Potter och Dödsrelikerna*.

Att utläsa en Gudsbild i ett material som inte explicit talar om en Gudsbild blir lite av en utmaning då jag aldrig arbetat på detta sätt. Samtidigt så går det att härleda uttryck eller händelser till dem berättelser som finns i Bibeln eller dem definitionerna som går att finna i en kristen kontext. I mitt fall blir det dem definitioner som återfinns i Svenska kyrkans kontext för att kunna ha en mer, för mig, naturlig undersökning och analys av mitt material. Det betyder inte att en annan förståelse av en Gudsbild är mer

---

¹⁵ Bråkenhielm, 2009, s. 119-120.

¹⁶ Med allmänna kristendomen åsyftar jag den kristna tron i stort, utan någon inriktning.

¹⁷ Holm, Nils G., 2003, *Religionshistoria: en introduktion*, s. 147-148.

¹⁸ <https://www.svenskakyrkan.se/karlshamn-trensum/kyrkligt-abc--treenigheten> Hämtad: 2018-08-15.

eller mindre korrekt, utan denna uppsats kommer visa på en av flera möjliga aspekter till att utläsa en Gudsbild i fantasy litteratur med hjälp av dem förkunskaper och den förståelse av vad en Gudsbild är som jag har när jag arbetar med texten.

3. Undersökning

I detta avsnitt redogör jag för handlingen i böckerna om Harry Potter. Först mer generellt där jag samlat bakgrundsinformation om Harry Potter utifrån de andra böckerna för att läsaren lättare ska förstå sista boken, och sedan redogör jag för min undersökning av tre kapitel ur *Harry Potter och dödsrelikerna*, dessa har jag valt ut då jag upplevt en tydligare kristen livsåskådningstematik i dessa kapitel.

3.1 Böckerna om Harry Potter

Serien om Harry Potter handlar om en pojke som förlorar sina föräldrar när han är liten och får växa upp hemma hos sin moster och hennes familj. Anledningen till att han förlorar sina föräldrar är för att Lord Voldemort dödar föräldrarna när han blir hindrad från att döda Harry. Lord Voldemort är den starkaste och mest onda trollkarlen som finns i historien, och eftersom Harry är född med makterna att besegra honom vill Voldemort förgöra Harry för att förbli den allsmäktige trollkarlen. Harry får på sin elva-årsdag veta att han är en trollkarl och hela hans värld förändras. Han blir antagen till och får börja på Hogwarts skola för häxkonster och trolldom, och lär där känna de som sedan blir hans bästa vänner Ron Weasley och Hermione Granger. Tillsammans med sina bästa vänner får vi följa Harry genom sju böcker där de gång på gång stöter ihop med onskans krafter och Harry får kämpa mot Voldemort för att inte låta sig besegras.

Harry får samtidigt som han möter onskan, också möta personer som står helt på hans sida, exempelvis Professor Albus Dumbledore som också är skolans rektor. Dumbledore har enda sedan Harrys föräldrar Lily och James dött, haft särskild koll på Harry och hans liv, man kan nästan se Dumbledore tillsammans med några andra trollkarlar som Harrys beskyddare. Utöver det beskydd som Harry haft från levande trollkarlar så märker man att Harry ständigt blir påmind om sina föräldrars kärlek och närvaro, även om de inte längre finns vid liv. Det märker man främst genom att hans föräldrars patronus uppenbarar sig när Harry behöver hjälp eller beskydd. En patronus är typ av skydd som fångar upp allt det positiva och genom denna positivitet skyddar

den som använder patronusformeln mot sådant som är negativt. En patronus är oftast en djurlik form och utgår från beskyddarens personlighet.¹⁹

Majoriteten av innehållet i böckerna utspelar sig på Hogwarts skola för Häxkonster och trolldom men läsaren får även möjligheten att lära känna miljöer som befinner sig utanför skolan. I många av böckerna börjar berättelsen hemma hos Harrys moster och hennes familj, familjen Dursley, som består av moster Petunia, morbror Vernon och kusinen Dudley. Genomgående i böckerna får man lära sig att familjen Dursley inte tycker om Harry. Vernon sätter ständigt upp regler för Harry, allt för att komma så långt ifrån magi som möjligt, likaså är Petunia inte förtjust i att Harry är en trollkarl. Familjen Dursley hade inte haft någon kontakt med familjen Potter, detta eftersom Petunia ansåg hennes syster vara ett missfoster då Lily var den enda i deras släkt som hade magiska krafter. Men efter Lily och James död så lämnades Harry på dörrtrappen till familjen Dursleys hem och därför kom det sig naturligt att Harry växte upp i sin mosters hem, även om denna uppväxt innebar att han behandlades som en betjänt.

I sista boken så förflyttas läsaren bort från skolan och får följa den sjuttonåriga Harry på uppdraget att förgöra Voldemorts horrokruxer. Denna bok är den sista i serien och berättar om den slutliga uppgörelsen mellan Harry Potter och Voldemort som förföljt honom hela hans uppväxt.²⁰

3.2 Harry Potter och dödsrelikerna

Mitt urval av dessa avsnitt baseras på att jag först läst boken och letat efter antydning till kristna livsåskådningsaspekter för att sedan begränsa min undersökning till tre avsnitt som för mig haft tydlig anknytning till kristendomen.

3.2.1 Godric's Hollow

Liten bit in i boken förflyttas läsaren tillsammans med Harry Potter och Hermione Granger till byn Godric's Hollow där Harrys föräldrar mördades av Voldemort och byn som Harry inte varit i sen han var en liten bebis och flyttades till sin mosters hem.

---

¹⁹ <https://www.pottermore.com/writing-by-jk-rowling/patronus-charm> Hämtad: 2018-05-22.

²⁰ Rowling, J. K., 2007, *Harry Potter och dödsrelikerna*.

När dem kommer till byn är det julafton och Harry vill besöka sina föräldrars grav, så dem beger sig till kyrkogården i byn och börjar leta efter familjen Potters grav. Hermione och Harry går åt olika håll medan dem letar och rätt vad det är ropar Hermione på Harry för att visa familjen Dumbledores gravsten. Professor Dumbledores mamma och syster låg begravda där och på gravstenen fanns ett citat: *"Där din skatt är, kommer också ditt hjärta att vara."*²¹

3.2.2 Sagan om de tre bröderna

Berättelsen fortskrider och nästa del som jag väljer att undersöka är när Harry, Hermione och Ron besöker familjen Lovegood för att tala om en symbol som dem har stött på under sin jakt på horrokruxer. Xenophilius Lovegood som är mannen i huset bjöd ungdomarna på te och berättade *"Sagan om de tre bröderna"*. Sagan handlar om tre trollkarlsbröder som lurade döden, och som sedan fick tre föremål av döden som ett tecken på deras seger. Den äldste brodern önskade sig den mäktigaste trollstaven som någonsin funnits, Fläderstaven. Nästa bror önskade en sten som kunde återkalla människor från de döda, uppståndelsestenen och den sista brodern önskade sig en osynlighetsmantel så att han alltid kunde gömma sig från döden. Sagt och gjort fick dessa bröder de tre föremålen som tillsammans utgjorde de till dödens Herre, och också bildade dödsrelikerna vilket den symbol som Harry, Hermione och Ron stött på under bokens handling symboliserar.

3.2.3 Död och uppståndelse

I slutet av boken möts läsaren av en strid mellan Voldemort och dödsätarna vilka beskrivs som en ond makt i berättelserna och Dumbledores Armé som är trollkarlar som inte vill låta Voldemort få makt över trollkarlsvärlden. Mitt i denna strid utmanar Voldemort Harry till att möta honom i skogen nedanför Hogwarts för att göra upp en gång för alla. Eftersom det visar sig att Harry är en del av de horrokruxerna som han jagat för att kunna förgöra Voldemort så bestämmer han sig för att gå till skogen och låta sig dödas av Voldemort. Striden äger rum och Harry faller till mörkret.

Harry vaknar upp på en ljus dimma och möts av Professor Dumbledore som han frågar om han är död varpå han får svaret "Det är det som är frågan, eller hur? På det

---

²¹ Rowling, 2007, s. 341.

stora hela tror jag inte det, min kära gosse.” Vidare förklarade Dumbledore att Voldemort precis dödat en del av sig själv och Harry i själva verket inte var död utan bara hamnade i en sluss mellan liv och död. Dumbledore och Harry för en konversation om horrokruxjakten, om dödsrelikerna och om hur Dumbledore skickat iväg Harry på ett uppdrag som han inte trodde skulle vara så pass utmanande och farligt som det faktiskt varit för Harry, Hermione och Ron.

Medan Harry befinner sig i sin illusion tar Voldemort med den medvetlösa Harry tillbaka till Hogwarts för att visa sin seger över Harry, men det går inte riktigt som han planerat när sista horrokruxen, hans orm Nagini, blir dödad. I samma veva som Nagini dödas så vaknar Harry upp till liv, vilket bidrar till en sista strid mellan honom och Voldemort innan Voldemort förgörs.²²

4. Slutdiskussion

4.1 Analys och resultat

Min analys utgår från den redogörelse av boken som jag gör i det tidigare kapitlet. Jag kommer i detta kapitel att redogöra för min tolkning av texten.

Citatet som hittas på familjen Dumbledores grav i avsnittet ”Godric’s Hollow” har jag tidigare stött på i Bibeln i Matteusevangeliet 6:21 och i Lukasevangeliet 12:34. Det som blir spännande för mig är att det inte benämns som ett bibelcitat i boken. Jag tänker att bibeln är en del av den kristna trons berättelse och alltså en del av en kristen livsåskådning. Citatet förhåller sig konkret till bibeltexten då det är ett direkt citat men samtidigt inte alls då resten av kapitlet inte anknyter till en kristen kontext mer än att citatet återfinns på en kyrkogård. Det kanske inte går att utläsa en konkret Gudsbild men för mig blir det tydligt att den kristna livsåskådningstematiken är närvarande i berättelsen tack vare detta citat ur Bibeln. Detta är en hint om ett kristet motiv i J.K. Rowlings berättelser och även om den kristna aspekten inte får en tydlig plats i berättelsen så blir det tydligt att ett kristet motiv finns bakomliggande om man som läsare har en kristen bakgrund som utgångspunkt.

---

²² Rowling, 2007, s. 724-769.

Berättelsen om de tre bröderna kopplar jag indirekt till den kristna Guds bilden om en treenig Gud. Det handlar inte om föremål i den kristna livsåskådningen utan tre fenomen som tillsammans bildar en typ av allsmäktighet som är starkare än döden, men jag ser ändå en likhet mellan den kristna Guds bilden och berättelsen i *Harry Potter och dödsrelikerna*.²³ Den äldste brodern önskar sig en trollstav som är mäktigast i världen, dess funktion, allsmäktighet, jämför jag med den bild av Fadern som går att stöta på i den kristna förståelsen av treenigheten. I den trosbekännelse som återfinns hos Svenska kyrkan så talas det om en Fader som skapat himmel och jord och som är allsmäktig.

*”Vi tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare...”*²⁴

Eftersom brodern med innehav av Fläderstaven, den mäktigaste staven i världen, blir just mäktigast i världen så blir det nästan självklart för mig att dra en parallell till Fadern i treenigheten. Nästa bror önskar sig en sten som uppväcker människor ifrån det döda, vilket jag väljer att jämföra med Jesu gärningar när han uppväcker människor till liv ifrån döden och på så sätt har en typ av makt över döden. Exempel för Jesu gärningar går att finna i Johannesevangeliet 11 där Jesus uppväcker Lasaros, hans vän, ifrån döden.²⁵ Den sista brodern väljer en osynlighetsmantel för att kunna gömma sig från döden. Jag att jämföra osynlighetsmantelns funktion med den funktion som jag förstått att den Helige Anden har i treenigheten. Den Helige Anden är osynlig för människor men kan i folkmun beskrivas som ett vakande öga över människors liv. I det kristna dopet finns ett löfte om Andens närvaro i människors liv, som en kraft och ett stöd när människan behöver det. Jag tänker att osynlighetsmanteln som den tredje brodern önskar sig utgör ett slags stöd eftersom den gömmer innehavaren ifrån sådant som kan skada innehavaren av manteln. Tillsammans utgör dem tre föremålen i berättelsen en allsmäktig kraft som gör

---

²³ Det är svårt för mig att sätta ett samlingsnamn på det varat som Fadern, Sonen och Anden utgör tillsammans. Därför kommer jag härnäst benämna dem som ett fenomen om jag talar om treenigheten.

²⁴ Den svenska psalmboken med tillägg, 2002, Apostoliska trosbekännelsen.

²⁵ Bibeln, 2013, Johannesevangeliet 11.

innehavaren av dessa föremål härskare över döden. På samma sätt utgör Fadern, Sonen och Anden en treenighet som tillsammans bildar en allsmäktig kraft.

Harry innehar uppståndelsestenen i slutet av boken som gör att han kan uppväcka människor ifrån de döda och detta jämför jag som tidigare nämnt med när Jesus uppväcker Lasaros.^{26 27}

I det slutliga skedet av boken, när Harry dör, går det att dra paralleller mellan treenigheten och historien om Harry Potter. Harry dör efter en kamp mot ondska, mot döden, som han tillsammans med sina vänner bekämpat i denna bok. När han vaknar upp efter att Voldemort har dödat honom är han på ett ställe som i kristen mening kan beskrivas som himmelrike. Han möter en vän som är död sen innan, Dumbledore, och som berättar att han inte är död utan bara är i ett stadie mellan liv och död. Denna scen jämförs i tolkningen med en rad i den apostoliska trosbekännelsen,

”[...] död och begraven, nederstigen till dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda”²⁸

Även om Harrys död inte ordagrant följer ordningen i den apostoliska trosbekännelsen så kan Harrys död ses som en tydlig livsåskådningsaspekt eftersom det talas om död och uppståndelse. Likaså möter Harry döden för att Voldemort inte ska döda fler för hans skull, för att rädda människan ifrån det onda.

Det går även i analysen att genom Harry se en motsvarighet till den kristna bilden av Jesus, båda kämpar för ett folk, för att göra gott och både Jesus och Harry har en överman, en Fader, som leder de. I boken som jag precis undersökt går Albus Dumbledore att tolka som en del av den treeniga Gudsbild som finns gestaltad i Harry Potter och Dödsrelikerna. Dumbledore är den man som leder Harry genom kampen mot Voldemort, mörkrets Herre.

För mig blir Harrys möte med döden genom Voldemort en liknelse mellan Jesu död på korset. Jesus blir tillfångatagen av Pontius Pilatus, korsfäst och dödad.²⁹ Jag ser

---

²⁶ Rowling, 2007, s. 722-724.

²⁷ Bibeln, 2013, Johannevangeliet 11.

²⁸ Den svenska psalmboken, 2002, Apostoliska trosbekännelsen.

Harry som fångad av Voldemort eftersom en bit av Voldemorts själ, en horrokrukslever i Harry så blir Harry tillfångatagen av Voldemort redan som barn.³⁰ Korsfästelsen och döden blir en liknelse av Harry Potters död och illusionen som han sedan upplever blir i boken ett tydligt tecken på att Harry har lämnat jordelivet. I Bibeln blir det tydligt att Jesus är död när han lindas in i lindor och läggs in i sin grav med en stor sten för ingången. Harrys uppståndelse ifrån de döda sker efter hans samtal med Dumbledore i Harrys illusion, och jag förstår det som att Harrys uppståndelse beror på att Voldemort förgör en del av sin egen själ genom att döda Harry och att det därför slår fel och Harry får möjligheten att återvända till jordelivet. Jag jämför Jesu död och uppståndelse med slutet på denna bok eftersom Jesus återuppstår efter tre dagar som död precis som Harry återuppstår ur sin död.

Genom den analys som jag bedrivit vill jag därför påstå att den Gudsbild som jag upplever kommer i uttryck till boken är treenig precis som inom Kristendomen. Jag väljer att se dödsrelikerna som en liknelse till treenigheten som det talas om inom Kristendomen, men jag väljer också att se Harry som en del av en större treenighet. Boken har i flera avsnitt antydning till en kristen livsåskådningsaspekt som är tydlig för mig som går in i arbetet med texten utifrån min kristna kontext, en läsares bakgrund blir alltså avgörande för förståelsen av bokens dolda budskap.

4.2 Slutsats

Jag har i min undersökning kring de aktualiserade livsåskådningsfrågorna kommit fram till att Gudsbilden i *Harry Potter och dödsrelikerna* kommer till uttryck tydligast under de tre avsnitt som jag valt att analysera. I det första avsnittet finns det ett direktcitrat som är hämtat ur Bibeln, vilket för mig är ett tecken på att J.K. Rowling gått in i berättelsen utifrån en kristen kontext. I det andra avsnittet talas det om en treenighet som jag väljer att jämföra med den kristna synen på Fadern, Sonen och Anden, vilket för mig visar på ett uttryck för en Gudsbild i berättelsen. Sista avsnittet

---

²⁹ Bibeln, 2013, Matteusevangeliet 27, Markusevangeliet 15, Lukasevangeliet 23, Johannesevangeliet 19.

³⁰ Rowling, 2007, s. 732-733.

med död och uppståndelse av Harry Potter blir också en tydlig koppling med Jesus död och uppståndelse.

Alla dessa tre analyser visar på att en kristen kontext finns till grund för J.K.

Rowlings berättelser och att den Gudsbild som kommer till uttryck i boken mycket väl kan tolkas som en kristen, treenig Gudsbild.

Min slutsats blir att den Gudsbild som kommer till uttryck i *Harry Potter och dödsrelikerna* är en treenig Gudsbild som har sin grund i den kristna livsåskådningen.

Jag baserar denna slutsats på de tre analyser som utförts parallellt med min undersökning av tre avsnitt, tre narrativ, i berättelsen om Harry Potter.

Litteraturlista

Bergsten, Staffan (red.), *Litteraturvetenskap: en inledning*, 2., [rev. och utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2002.

Bibeln: Bibelkommissionens översättning: noter, parallellhänvisningar, uppslagsdel, Verbum, Stockholm, 2004.

Bråkenhielm, Carl-Reinhold & Pettersson, Torsten (red.), *Att fånga världen i ord: litteratur och livsåskådning: teoretiska perspektiv*, Norma, Skellefteå, 2003.

Bråkenhielm, Carl-Reinhold, *Verklighetsbilder*, Nya Doxa, Nora, 2009.

Essunger, Maria, *Kärlekens möjlighet: skönlitterär gestaltning och teologisk reflektion hos François Mauriac och Lars Ahlin*, Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2005, Uppsala, 2005.

Holm, Nils G., *Religionshistoria: en introduktion med textläsning*, 3. uppl., Åbo Akademi, Åbo, 2003.

Robertsson, Alexa, "*Narrativanalys*" I: *Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red)*, Lund: Studentlitteratur, 2005

Rowling, J. K., *Harry Potter och de vises sten*, Tiden, Stockholm, 1999.

Rowling, J. K., *Harry Potter och hemligheternas kammare*, Tiden, Stockholm, 2000.

Rowling, J. K., *Harry Potter och fången från Azkaban*, Tiden, Stockholm, 2001.

Rowling, J. K., *Harry Potter och den flammande bägaren*, Tiden, Stockholm, 2001.

Rowling, J. K., *Harry Potter och Fenixorden*, Tiden, Stockholm, 2004.

Rowling, J. K., *Harry Potter och halvblodsprinsen*, Tiden, Stockholm, 2005.

Rowling, J. K., Harry Potter och dödsrelikerna, Tiden, Stockholm, 2007.

Bibel 2000, Verbum Förlag, Stockholm, 2013.

Den svenska psalmboken med tillägg, Verbum förlag, Stockholm, 2002.

Svenska kyrkan: Kyrkans ABC – Trosbekännelsen

(<https://www.svenskakyrkan.se/karlshamn-trensum/kyrkligt-abc--treenigheten>

Hämtad: 2018-08-15)

Pottermore: Patronus Charm by J. K. Rowling

(<https://www.pottermore.com/writing-by-jk-rowling/patronus-charm> Hämtad: 2018-05-22)